

Vrijwilligers vertellen

Siedske de Jonge *Centraal Museum*

Stel haar een vraag over kunst en haar ogen beginnen te sprankelen. En wil je weten hoe dat ene schilderij ook alweer heet dat jaren geleden zo'n indruk op je heeft gemaakt? Vraag het Siedske en ze zal alles doen om de titel voor je te achterhalen.

Een serene ruimte boordevol kunstboeken, tijdschriften en leestafels, op de zolder van een prachtig gebouw uit 1921. Dat is de werkplek van Siedske de Jonge (65) uit De Bilt, vrijwilliger bij het informatiecentrum van het Centraal Museum. In dit centrum kunnen bezoekers zich in alle rust verdiepen in de collectie, films bekijken en rondsnuffelen in de bibliotheek.

Siedske voelt zich er als een vis in het water. Geen wonder, want kunst is haar grote hobby. Ze gaat vaak naar musea en galleries, volgde veel cursussen en heeft zelf een bescheiden verzameling. Toen het Centraal Museum in 2000 nieuwe medewerkers zocht, solliciteerde Siedske dan ook direct. Tot haar teleurstelling werd ze niet aangenomen, maar dat weerhield haar er niet van om 'vriend' van het museum te worden. Later werd ze gevraagd om vrijwilliger te worden en nu werkt ze alweer tien jaar zes uur per week bij het informatiecentrum. Daarvoor deed ze ook al tien jaar vrijwilligerswerk, als gastvrouw tijdens bijeenkomsten voor afasiepatiënten.

Wat zijn je taken als vrijwilliger?

"Ik boek reserveringen voor het Rietveld Schröderhuis, wijs bezoekers de weg en houd bij welke vragen worden gesteld, zodat de directie daar wat mee kan doen. Voorheen hield ik ook krantenknipsels bij, zoals recensies van exposities. Het eerste klusje dat ik heb gedaan was het inpakken van een aantal minimeubeltjes uit een Rietveld-vitrine. Maar onze belangrijkste taak is het beantwoorden van inhoudelijke vragen via e-mail en telefoon. Bijvoorbeeld van een student die wil weten wat de invloed van de Japanse mode is geweest op de westerse mode in de zeventiende eeuw. Ik verzamel in zo'n geval informatie, probeer zelf het antwoord te geven of verwijs door naar de conservatoren."

Wat voor vragen krijg je zoal?

"Veel vragen natuurlijk over Rietveld en Dick Bruna. Maar ook hele specifieke vragen, bijvoorbeeld van iemand die in levende lijve alle werken van Van Gogh wilde zien. Bezoekers konden toentertijd het museum vragen om bepaalde werken van het depot naar het museum te halen, maar dat was in dit geval erg kostbaar. Toen hebben we die persoon bij hoge uitzondering naar het depot gebracht, zodat hij de werken daar kon bekijken. Ook herinner ik me een mevrouw die wanhopig op zoek was naar de tekst van *Poesje Nel*, een boekje van Dick Bruna uit 1959 dat het museum niet in zijn collectie had. Toevallig had ik het thuis liggen. Die mevrouw heeft me toen een hele dankbare brief geschreven. En er was iemand die een prachtig schilderij zocht dat grote indruk op haar had gemaakt. Ze wist niet meer wat de titel was of wie het had geschilderd, alleen dat er een *hondje* op stond. Door veel vragen te stellen heb ik kunnen reconstrueren om welk schilderij het ging."

ROBBIE
CORNELLISSEN
HET
GROTE
GEHEUGEN
OF
PACIFICUS
MEMORY

Leuk om te doen?

“Absoluut! Het is heel afwisselend werk, met enthousiaste mensen en een fijne sfeer. Eén keer per jaar hebben we een ontzettend leuk personeelsfeest, dat is altijd een grote uitbarsting van creativiteit. Vorig jaar hadden we bijvoorbeeld het *Topstukkenfeest*, waarbij iedereen verkleed was als zijn favoriete kunstwerk. Zelf ben ik gegaan als één van de vrouwen op de tekening *Het wachten* van Pyke Koch. Helaas waren een paar collega's op hetzelfde idee gekomen. Zij vertoonden meer gelijkenis met de tekening, dus ze werden beter herkend dan ik, haha. Die feesten zorgen altijd voor veel verbroedering. Het is heel leuk om een conservator en een vrijwilliger samen op een mechanische rodeostier te zien zitten tijdens een feest in country-and-western-stijl. En het is boeiend om achter de schermen van een museum te kijken. De spanning voor een expositie, de betrokkenheid van de medewerkers, het fantastische werk van de technische dienst... ik heb daar veel respect voor.”

Waarom heb je juist voor het Centraal Museum gekozen?

“Fijn aan dit museum is dat het over een grote collectie beschikt, maar toch iets kleinschaligs heeft. Ik ging al vaak naar tentoonstellingen, want de collectie sprak me aan. En toen ik er eenmaal werkte, ontdekte ik dat ze nog zó veel meer hebben. Utrecht heeft hele grote kunstenaars voortgebracht die bij ons te zien zijn, zoals de Utrechtse Caravaggisten, Pyke Koch, Joop Moesman en Dirkje Kuik. Daar ben ik best wel trots op.”

Kunst of kitsch?

Behalve veel vragen krijgt het informatiecentrum ook regelmatig meldingen van bezoekers die een echte Rietveld in huis denken te hebben. “Erg leuk is dat”, zegt Siedske. “Mensen komen dan aanzetten met een oud tafeltje en willen van ons de waarde weten, net als in het tv-programma *Tussen Kunst en Kitsch*. Maar het museum doet daar geen uitspraken over. Wel heeft het museum een keer een ‘Toorop-taxatiedag’ georganiseerd. Experts hebben toen een paar werken van Jan en Charley Toorop ontdekt, waaronder een spiegel met een prachtige lijst. Echt opwindend als zoiets gebeurt. Maar de meeste mensen kwamen met voorwerpen zonder waarde aan, omzichtig verpakt in talloze dekens. Grappig om te zien en ook een beetje aandoenlijk. Veel mensen denken iets heel kostbaars te hebben, maar dat is zelden het geval.”

Dus je maakt elke dag een rondje?

“Was het maar waar! Voorafgaand aan elke nieuwe tentoonstelling krijgt het personeel een speciale rondleiding van de conservator. Maar als ik daar niet bij kan zijn, duurt het soms wel een week voordat ik de expositie zelf zie. Idioot hè? Toen ik hier net werkte, leerde ik uit mijn hoofd waar alles hing. Maar dat heb ik snel opgegeven, want het museum verandert continu.”

Welke tentoonstellingen zijn je het meest bijgebleven?

“De expositie *Vier Generaties* over de kunstenaarsfamilie Toorop/Fernhout heeft veel indruk op me gemaakt. Ook de tentoonstelling over Saenredam vond ik prachtig. En we waren het eerste museum in Nederland dat aandacht besteedde aan Viktor & Rolf. Daarom was hun overzichtstentoonstelling later ook bij ons te zien. En – maar dan houd ik op hoor! – ook de *Hout Auto* van Joost Conijn is me dierbaar.”

Waarom is kunst zo belangrijk voor je?

“Kunst kan me heel blij maken. Of rust geven, of ontroeren. Toen het museum in 2006 besloot een deel van zijn werken af te stoten, was ik daar best een beetje verdrietig om. Al die mooie spullen die

in het depot hadden gelegen zonder dat iemand ze had kunnen zien. Andere musea mochten die werken toen voor een symbolisch bedrag overnemen, mits ze pasten in hun collectie. De rest werd geveild. Daar zaten een paar grafiekwerken tussen die ik héél graag had willen hebben.”

Heb je de afgelopen tien jaar veel geleerd?

“Ja, van alles. Ik ben beter geworden in het vinden van informatie en kan beter overweg met de computer. Daarnaast heb ik geleerd dat je op het gebied van kunst elke keer weer nieuwe dingen kunt ontdekken. Bijvoorbeeld als je nieuwe kunst leert kennen dankzij vragen van het publiek.

Centraal Museum

In 1838 opent burgemeester Van Asch van Wijk een tentoonstellingsruimte van vier kamers in het Utrechtse stadhuis. Voor een kwartje per persoon kan het publiek elke woensdagmiddag kennismaken van de schatten van de stad. In 1921 wordt deze collectie samengevoegd met andere collecties in een nieuw ‘gecentraliseerd museum’. Dit Centraal Museum vestigt zich aan het Nicolaaskerkhof en groeit uit tot een stedelijk museum met vijf pijlers: stadsgeschiedenis, oude kunst, moderne kunst, toegepaste kunst en mode. Hoewel een groot deel van het huidige museum in de twintigste eeuw is aangebouwd, is de basis van het gebouw een zestiende-eeuws klooster, waarvan de sfeer nog goed voelbaar is. Menige bezoeker verdwaalt al snel in de vele gangen en trappenhuisen, verrast door de variatie in de collectie.

Goh, wat mooi, denk ik dan, waarom had ik niet eerder van die kunstenaar gehoord? Zo herinner ik me een leuke ontmoeting met een hele aardige en bescheiden graficus, Gerard van Rooy. De combinatie van die man en zijn werk maken zo’n ontmoeting bijzonder. Voorheen had ik nog nooit van hem gehoord, nu kwam ik erachter hoe goed zijn werk is.”

Welke ontmoeting is je het meest bijgebleven?

“Elke maand interviewt onze directeur een exposerende kunstenaar. Onlangs was dat Charles Donker, vooral bekend om zijn sobere, ingetogen etsen van natuurlandschappen. De directeur vroeg hem naar zijn favoriete kunstwerk uit onze collectie. Tot mijn verbazing koos hij een werk van Janus de Winter, een kleurrijke schilder van aura’s en visioenen. Ik durfde het bijna niet te vragen, maar heb het toch gedaan. Ik vroeg hem of de kunst van De Winter eigenlijk niet de kunst is die hij diep in zijn hart zélf zou willen maken. Donker schoof een beetje ongemakkelijk heen en weer, maar gaf aarzelend toe: ja, eigenlijk wel. Een mooi moment vond ik dat.”

Heeft je werk bij het museum je leven veranderd?

“Ja, het museum betekent veel voor me. Ik voel me hier thuis, ben tussen mensen met wie ik goed kan opschieten. Misschien heb ik hier op een bepaalde manier ook wel een soort levensvervulling gevonden. Mijn studie Frans heb ik niet afgemaakt, daarna wilde ik vertaler worden, maar door het overlijden van mijn man en de zorg voor mijn verstandelijk gehandicapte dochter is van mijn carrière weinig terechtgekomen. Nu ben ik via een omweg toch op een plek waar ik me prettig voel.”

Dus je blijft nog een tijdje?

“Als het aan mij ligt zeker! Tien jaar is een lange tijd, maar de jaren zijn voorbij gevlogen. Ik vind het zó leuk om te doen. Voor de grap heb ik laatst nog gevraagd: hanteren jullie eigenlijk een maximumleeftijd voor vrijwilligers? Gelukkig was het antwoord ‘nee’, want het museum voelt echt als mijn tweede thuis.”